

Існує також поняття культурно-конотативної лексики – національне забарвлення цієї групи слів проявляється не в предметно-логічній частині їх семантичного значення, а в додатковій, зазвичай емоційно-експресивній інформації. До цієї групи слів входять слова мовного етикету, «дрібні слова» (напр.: дякую), а також філософські поняття. Яскраве культурне значення має також ономастична лексика (антропоніми, зооніми, топоніми).

Таким чином, конотативні компоненти носять суб'єктивний характер, відображають емоційно-оціночне ставлення та виконують особливу експресивну функцію. Без знання відповідних конотацій, присутніх в іноземній мові, неможливо повністю зрозуміти весь зміст, закладений у тому чи іншому висловлюванні.

Література:

1. Верещагин Е.М. Язык и культура: Лингвострановедение в преподавании русского языка как иностранного: Метод. руководство. 4-е изд. перераб. и доп. М.: Русский язык, 1990. 247 с.
2. Виноградов В.С. Введение в переводоведение: Общие и лексические вопросы. М.: ИОСО РАО, 2001. 221 с.
3. Гумбольдт В. Язык и философия культуры. М.: Прогресс, 1985. 456 с.
4. Телия В. Н. Коннотативный аспект семантики языковых единиц. М., 1986. 141 с.

УДК 81-11(38)

Кіор Ю.А.

кандидат філологічних наук, доцент кафедри грецької філології

ДВОЇНА В ГРЕЦЬКІЙ МОВІ

Між давньогрецькою та новогрецькою мовами існує цікава різниця щодо **числа**. У давньогрецькій мові, крім однини і множини, є ще **двоїна**. У словнику Фонду Маноліса Тріантафіллідіса в статті *δωϊκός* дається таке визначення двоїни: «(у давньогрецькій мові та в інших мовах) форми, в яких вживаються відмінювані слова (відмінки іменника або особи дієслова), коли йдеться про дві речі чи особи» [4, с. 398]. Коли іменник або займенник зустрічається в двоїні, це тлумачиться як посилення на дві сутності (предмети або особи), визначені іменником або займенником, що діють як єдине ціле або разом. Тобто двоїна зазвичай використовується, коли речі є парними: *τὸ ὀφθαλμὸν (=οἱ δύο ὀφθαλμοί)* (очі, тобто два ока), *τὸ πόδε (=τα δύο πόδια)* (ноги=дві ноги), *τὸ χεῖρε (=τα δύο χέρια)* (руки=дві руки). Але також вона може використовуватись і коли йдеться про інші речі: *τὸ ἰχθύε 'δύο ψάρια'* (дві риби), *τὸ ἀκτῖνε 'δύο ἀκτίνες'* (два промені) [5]. Особливу форму для позначення пари мають не лише іменники. Також особливу форму виявляють дієслова, які вживаються з ними. Наприклад, третя особа множини дієслова *εἶμι 'εἶμαι'* (бути) – це *εἶσι*. Однак, коли підметом виступає іменник у двоїні (який означає пару), використовується не дієслово *εἶσι*, а форма *ἔστων* [6].

Двоїна відома у багатьох давніх індоєвропейських мовах: санскриті, старочерковнослов'янській, давньогрецькій, старолитовській [1]. У давньогрецькій мові форми двоїни мали іменники, дієслова та прикметники [3].

Двоїну можна знайти в *давньогрецьких гомерівських текстах*, таких як «Іліада» та «Одіссея», хоча її використання є нерегулярним як через мистецькі прерогативи, так і через фразеологічні та метричні вимоги до гекзаметра. У давньогрецькій мові було лише дві різні форми двоїни [1].

У *класичній грецькій мові* двоїна зникла, за винятком аттичного діалекту Афін, де вона продовжувала існувати до V століття до нашої ери. Вже тоді її використання залежало від уподобань автора та деяких поширених виразів [3]. Цікаво, що в грецькому тексті Євангелія використовуються лише форми множини, оскільки на той час попередні двоїнні форми повністю зникли в грецькій мові [2].

В *елліністичному койне* та *сучасній грецькій мові* єдиним залишком двоїни є числівник *δύο* (два), який втратив родовий і давальний відмінки (*δυοῖν*) і зберігає свою форму називного/знахідного відмінку. Тому він виглядає незмінним у всіх відмінках. Тим не менш, Аристофан Візантійський, видатний граматик та філолог свого часу (початок II ст. до н. е.), а також відданий захисник «правильної» високоаттичної традиції, критикує тих, хто вживає *δυσί* (давальний, множина) замість *δυοῖν* (давальний, двоїна) [3].

Також вживання слів *αμφότεροι* (обидва), *ἐκάτερος* (кожен з двох), *ἕτερος* (інший, другий), а також похідні від них, свідчить про те, що йдеться лише про дві сторони. Наприклад:

- *Κατέθεσαν μὴνυση ἀμφότεροι* (обидва позивачі), але *Κατέθεσαν μὴνυση ἀπαντες* (більше, ніж один позивач).
- *Ἐκάτερος ἔλαβε 50.000€* (кожен з двох), але *Ἐκαστος ἔλαβε 50.000€* (кожен з багатьох).
- *Ἡ ἕτερη οὐμάδα ἀποκλείστηκε* (з двох команд інша, друга), але *Κάθε ἄλλη οὐμάδα ἀποκλείστηκε* (всі інші) [3].

Зараз майже всі індоєвропейські мови втратили цю категорію, двоїна існує лише у деяких слов'янських мовах: чеській, словенській, верхньолужицькій, нижньолужицькій і в деяких говірках української і хорватської. В інших мовних родинах двоїна трапляється в афразійських (іврит, арабська), уральських (хантійська, мансійська, ненецька) і деяких інших мовах [3].

Існують мови, які також мають троїну, тобто форму іменника для позначення трьох речей (наприклад, мова *манам*, якою говорять на одному з островів в Тихому океані, має окрему форму не тільки двоїни, але й троїни для особових займенників) [6].

Література:

1. Двоїна [Електронний ресурс]. *Вікіпедія*. Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B2%D0%BE%D1%97%D0%BD%D0%B0>
2. Pereltsvaig A. Dual in Old Church Slavonic—and in modern Hebrew [Електронний ресурс]. *Languages of the world*. Режим доступу : <https://www.languagesoftheworld.info/grammatical-categories-2/dual-old-church-slavonic-modern-hebrew.html>

3. Δυϊκός αριθμός. [Електронний ресурс]. *Βικιπαίδεια*. Режим доступу : https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CF%85%CF%8A%CE%BA%CF%8C%CF%82_%CE%B1%CF%81%CE%B9%CE%B8%CE%BC%CF%8C%CF%82

4. Λεξικό της κοινής νεοελληνικής. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών [Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη], 1998. 1532 σ.

5. Μυλωνάς Π. Ο δυϊκός αριθμός στα αρχαία ελληνικά: οι καταλήξεις του στις τρεις κλίσεις των ουσιαστικών [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://piotermilonas.blogspot.com/2013/04/blog-post_15.html

6. Χριστίδης Α.-Φ. Ιστορία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας [Електронний ресурс]. *Πύλη για την ελληνική γλώσσα*. Режим доступу : https://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/history/ag_history/browse.html?start=95

УДК 81`27

Ιουλία Λαμπέτσα,

υπ. διδ., αναπλ. καθηγήτρια του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας

ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΟΚΥΠΡΙΑΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

1.1. Έννοιες

Γλωσσική ποικιλία – η φυσική κατάσταση των γλωσσών και αναπόσπαστο μέρος της γλωσσικής πραγματικότητας και των γλωσσικών εφοδίων, του γλωσσικού εξοπλισμού (Τσιπλάκου, Σ. 2007: 466) των ομιλητών.

Γλωσσικές ποικιλίες που χρησιμοποιούνται από τους Ελληνοκύπριους:

Κυπριακή (Ελληνική) ποικιλία / διάλεκτος - φυσικά κατακτημένη γλώσσα ή ποικιλία, κατά κανόνα δεν θεωρείται όργανο και μέσο καλλιέργειας του εγγραμματισμού, παρά το γεγονός ότι μπορεί να έχει και γραπτή παράδοση. Αξιολογικοί χαρακτηρισμοί - χωρκάτικα, μη ευγενικά, βαρετά (βαριά) κτλ. (Τσιπλάκου, Σ. 2007: 466, 468).

Κοινή Νέα Ελληνική (επίσημη γλώσσα και η γλώσσα-στόχος στο γλωσσικό μάθημα στο σχολείο) - επίσημη, κυρίαρχη ή πρότυπη (standard) ποικιλία, που συνήθως είναι εξωγενής (Τσιπλάκου 2007: 467). Εθνική κοινή γλώσσα, σύμφωνα με την επικρατούσα πολιτική ιδεολογία. Αξιολογική ονομασία - τα καλαμαρίστια.

Κοινωνική διγλωσσία (diglossia): «είναι μια σχετικά σταθερή γλωσσική κατάσταση στην οποία, παράλληλα με τις κύριες διαλέκτους της γλώσσας (που ίσως να περιλαμβάνει μια πρότυπη ή τοπικές πρότυπες), υπάρχει μια εξαιρετικά αποκλίνουσα, σε υψηλό βαθμό κωδικοποιημένη (συχνά με πολυπλοκότερη γραμματική), υπέρθετη ποικιλία, το όχημα ενός μεγάλου και σεβαστού σώματος γραπτής λογοτεχνίας, είτε μιας παλιότερης εποχής είτε μιας άλλης γλωσσικής κοινότητας, η οποία αποκτάται κατά κύριο λόγο μέσω της επίσημης εκπαίδευσης και χρησιμοποιείται για τις ανάγκες του γραπτού και του επίσημου προφορικού λόγου αλλά δεν χρησιμοποιείται από κανένα τμήμα της κοινότητας στις καθημερινές συνομιλίες» (Ferguson 1959: 336).

Κοινή Κυπριακή ποικιλία / μητροπολιτική, αστική Κυπριακή: μια κυρίαρχη ποικιλία με βάση το τοπικό ιδίωμα της Μεσαορίας αλλά με παγκύπρια στοιχεία και χωρίς κάποιο συγκεκριμένο και αναγνωρίσιμο τοπικό χαρακτήρα. Η (Κοινή) Κυπριακή βρίσκεται ακόμα σε κοινωνικά διγλωσσική σχέση με την Κοινή Νέα Ελληνική και είναι